

■ Ekspansja ZSRR

Roszczenia wobec krajów bałtyckich Stalin po raz pierwszy wysunął w październiku 1939 r. Rządy Litwy, Łotwy i Estonii ugięły się przed żądaniami potężnego sąsiada i w zamian za obietnicę wsparcia przez ZSRR w przypadku agresji zezwoliły na założenie na swoim terytorium baz Armii Czerwonej. W czerwcu 1940 r. władze radzieckie doprowadziły do obalenia rządów w republikach bałtyckich. Pretekstem stały się bezzasadne oskarżenia o antyradzieckie wystąpienia i ostrzelanie baz Armii Czerwonej. Miejscowe elity polityczne zostały aresztowane i zesłane do łagrów. Zorganizowano też wybory, w których wyniku powołano nowe proradzieckie władze. Wkrótce skierowały one do Moskwy prośbę o włączenie ich państw jako kolejnych republik do ZSRR. Następnie celem działań Stalina stała się Rumunia, na której wymusił on oddanie Besarabii.

? W jaki sposób Związek Radziecki zajął republiki nadbałtyckie?

Oficerowie radzieccy usuwają granicę między Litwą a Łotwą, przecinając symbolicznie szlaban. Czyn ten miał pokazać światu, że działania Związku Radzieckiego w krajach nadbałtyckich wiąże się z wieloma pozytywnymi skutkami.

■ fotografia, Litwa, 1940 r.

■ NAPAŚĆ NIEMIECKA NA DANIĘ I NORWEGIE

Skandynawia była ważnym eksporterem rudy żelaza potrzebnej w produkcji zbrojeniowej. Dlatego działania Anglików, dążących do zawarcia układu z Norwegią, mogły oznaczać dla Hitlera odcięcie od ważnego źródła surowców. Ponadto opanowanie tego kraju oraz pobliskiej Danii miało decydujące znaczenie w kontrolowaniu Morza Północnego i cieśnin prowadzących na Morze Bałtyckie. Umożliwiałoby to również otoczenie od wschodu Wielkiej Brytanii. Dlatego Hitler jeszcze przed rozpoczęciem działań w Europie Zachodniej podjął decyzję o uderzeniu na **Skandynawię**.

Agresja niemiecka na Danię i Norwegię rozpoczęła się **9 kwietnia 1940 r.** Duńczycy nie stawiali oporu i poddali swój kraj najeźdźcom już pierwszego dnia ataku. W zamian Niemcy zgodzili się na przekształcenie Danii w protektorat oraz pozostawienie formalnej władzy króla i rządu duńskiego. Równocześnie wojska niemieckie wylądowały w Norwegii, gdzie napotkały zacięty opór. Norwegów wspierali Brytyjczycy, którzy wysłali na te tereny korpus ekspedycyjny złożony z jednostek brytyjskich, francuskich i polskich (Samodzielna Brygada Strzelców Podhalańskich). Siły te przybyły jednak na miejsce już po złamaniu przez Niemców oporu większości oddziałów norweskich, lecz mimo to alianci wylądowali w kilku punktach na wybrzeżu i podjęli próbę opanowania ważnych strategicznie portów. Najbardziej zacięte walki trwały w kwietniu i czerwcu wokół Narwiku. Starcia zakończyły się zdobyciem portu

przez wojska ekspedycyjne, lecz atak Niemców na Francję spowodował, że podjęto decyzję o wycofaniu korpusu z Norwegii. Armia niemiecka ostatecznie zajęła cały kraj, a jego rząd wraz z królem wyemigrował do Wielkiej Brytanii.

Podczas walk w Norwegii siły hitlerowskie były wspierane przez norweskie ugrupowanie faszystowskie, na którego czele stał **Vidkun Quisling**. Po opanowaniu kraju przez Niemców przejął on władzę, a jego nazwisko w całej Europie stało się symbolem kolaboracji z Niemcami.

Niemieckie czołgi na ulicach Oslo

tuż po inwazji na Norwegię przez wojska hitlerowskie.

Jednostki pancerne stanowiły tylko niewielką część sił nieprzyjacielskich, ponieważ góryste ukształtowanie kraju uniemożliwiałoby ich skuteczne wykorzystanie.

■ fotografia, Oslo, V 1940 r.

